

No: 219 – Mahreç İşareti

HATAY DEFNE SABUNU

Tescil Ettiren

T.C. SAMANDAĞ KAYMAKAMLIĞI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 23/03/2017 tarihinden itibaren korunmak üzere 16/10/2017 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 219
Başvuru Tarihi	: 23.03.2017
Başvuru No	: C2017/020
Coğrafi İşaretin Adı	: Hatay Defne Sabunu
Ürünün Adı	: Sabun
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç İşareti
Başvuru Sahibi	: T.C. Samandağ Kaymakamlığı
Başvuru Sahibinin Adresi	: Sivas Şehitler Cad. Atatürk Mah. Hükümet Konağı Samandağ / HATAY
Coğrafi Sınırı	: Hatay
Kullanım Biçimi	: Markalama

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Bilimsel literatürde Latince adı olan *Laurus nobilis* L. ile anılan Akdeniz defnesi Türkiye’de doğal olarak bulunan ve Lauraceae familyasına dahil Laurus cinsinin tek türüdür. Hatay ilinde defne ağacı, Amanos Dağlarının denize bakan yamaçları ile denizel etkilerin iç kesimlere ulaştığı alanlar ile Orta Amanos Dağlarının doğu yamaçlarındaki vadi içlerinde ve Kuseyr Platosunda taban suyu seviyesinin yüksek olduğu alanlarda yoğunluk kazanmaktadır. Sabun üretimi ise, defne ağacının doğal yayılımına paralel olarak başta Yayladağı ilçesinin bütün köyleri olmak üzere, Samandağ, Antakya, İskenderun ve Dörtöyl ilçelerinde sürdürülmektedir.

Defne ağacının meyvesi; uçucu yağ, sabit yağ (% 25-30) ve nişastadan oluşur. Defne ağacı meyvesinin sıkılmasıyla elde edilen defne yağı, 30 °C’de eriyen bir yağ olup, % 95 yağ asitlerinden, % 5 esansiyel yağlardan oluşur. Yağ asitleri kompozisyonu; laurik asit (% 2.6- % 31.19, ortalama % 16.57), palmitik asit (% 10.75-29.90, ortalama % 18.57), oleik asit (% 24.73-50.14, ortalama % 38.08), linoleik asit (% 15.93-31.44, ortalama % 23.09) şeklindedir. Defne sabunu üretiminde kullanılacak defne sabit yağında bulunan Laurik asit oranının % 12.5 altında olmaması gerekmektedir.

Üretim Yöntemi:

Hatay Defne Sabunu; **defne yağı, zeytinyağı, tuz, su** ve **kostik (NaOH, sodyumhidroksit)** kullanılarak üretilmektedir. Hatay Defne Sabununda, yörede elde edilen, zengin fenoliklere sahip ve asiditesi % 0.7 ile oldukça düşük seviyede olan zeytinyağı kullanılmaktadır. Asit kadar yakıcı olan kostik, sabun mayası olup, Hatay Defne Sabununun ayırt edici özelliği, sabun mayasına sabun yağı değil tamamen defne yağı ve zeytinyağı koyularak sabunun imal edilmesidir.

Defne yağının imalatı: Defne ağacından toplanan siyah meyveler Hatay bölgesinde Eylül- Aralık döneminde toplanır, paslanmaz krom-nikel kazanlarda su ile yaklaşık 12 saat pişirilir. Ezilerek suyunun ve yağının süzgeçten geçerek ahşap teknede toplanması sağlanır. Süzülen su ve yağ alınarak yeniden kaynatılır (100 °C de ve yaklaşık 4-6 saat). Su yoğunluk farkından dolayı dibe çöker ve yüzeyde kalan yağ alınır, son kalan yağ avuç içi ile alınırken suya değmemesine dikkat edilir. Defne yağının kalitesinin ölçütü, avuç içerisinde ovuşturulduğunda avucu ısıtması ve kuruyarak uçup gitmesidir. Hatay Defne Sabunun kalitesinin ölçütü; rengi ve kokusudur. Klorofil içeriği nedeniyle yeşil renkli olmalıdır. Defne yağı değil diğer yağların kullanıldığı sabunların kokusu azdır ve kullanım sırasında ortamı defne yağı kokutmaz.

Hatay Defne Sabununun sulu sistem ile kuru sistem olmak üzere iki tip üretim yöntemiyle üretilmesi mümkündür.

Sulu Sistem Üretim: Altı ısıtılan krom-nikel kazana 20-25 kg arası su dökülür. 20 kg defne yağı ile 80 kg zeytinyağı kazandaki suya eklenerek 80-100 °C’ye kadar ısıtılır. 20 kg sulandırılmış kostik 40 kg suda çözülür. Isınan yağ-su karışımına, kostikli su çözeltisi azar azar eklenir ve sabunlaşma süreci başlatılır. Yağ asitleri ile kostik reaksiyona girmeleri için sürekli karıştırılır. Karışımın taşmaması için üzerine su serpilerek karıştırılmalıdır. Kostik çözeltisinin eklenmesi bittikten sonra sabunlaşmanın kontrolü yapılır. Fiziksel kontrol olarak sabun hamurunun ve suyun tamamen birbirinden ayrılıp ayrılmadığı kontrol edilir. Ayrılmış ise sabun altında kalan suyun bome derecesi ölçülür. Bome derecesi 7-11 derece olarak ölçülmelidir. Suyun buharlaşarak krema halini alması, sabunun hazır olduğunu göstermektedir. Sabunlaşma tamamlandıktan sonra karışıma yeteri miktarda tuz ve arıtılmış su çözeltisi (maksimum 1 kg tuz + 2 kg su içerisinde çözülerek) eklenir. Kazanın altındaki ateş söndürülerek 12 saat dinlendirilir. Dinlendirme sonucunda sabun kazanın yüzeyine çıkar su ise kazanın dibine çöker. Dibe çöken su kazandan çekilir. Geriye kalan sabun hamurunun homojenleşmesi için krom miksere alınır ve 15 dakika karıştırılır. Mikserde homojenleşen sabun altına naylon serilerek uygun olan sergi alanına dökülür. İspatula ile sabun dökülen alana düzgün bir şekilde yayılır ve üzeri düzeltilir. Mevsim koşullarına göre sabun; kışın yaklaşık yarım saat, yazın ise 1 saat sonra kesilecek duruma gelir. Paslanmaz özel sabun kesim bıçağı (isteğe bağlı olarak bıçak arası mesafe ve bıçak sayısı ayarlanabilir) ile kesilir. Sabun yerden toplanıp kurutma alanına kubbe ya da piramit şeklinde dizilir. Sabun bir süre kuruduktan sonra kullanıma hazırdır. Mevsim nem koşullarına bağlı olarak 3 ile 6 ay arasında sabun kullanıma hazır hale gelir.

Kuru Sistem Üretim: Altı ısıtılan ağız açık Krom-Nikel kazana aktarılan 20 kg defne yağı ve 80 kg zeytinyağı karışımı 60-70° C’ye kadar ısıtılır ve kazanın altındaki ateş söndürülerek kazan içi ısının stabil sıcaklıkta kalması sağlanır. Daha önce 27 kg su içerisinde eritilerek hazırlanan 16 kg kostik çözeltisi yağın üzerine azar azar dökülür ve kazan sürekli

karıştırılır. Sabunlaşma sağlandıktan sonra kalıba dökülür, ahşap mala ile yüzeyi düzeltilir. Yüzeyi parlaklaştırmak için 60 °C'ye kadar ısıtılmış 1 lt su mala yardımı ile sıvanır. Yüzeyin sıvandığı su, sabun hamurunun sıcaklığının etkisiyle buharlaşır. Mevsim sıcaklığına bağlı olarak 1-2 saatlik kuruma sürecinden sonra sabun paslanmaz özel sabun kesim bıçağıyla kesilir. İsteğe bağlı olarak bıçaklar arası mesafe ve bıçak sayısı ayarlanabilir. Sabun yerden toplanıp kurutma alanına kubbe ya da piramit şeklinde dizilir. Mevsimine bağlı olarak kuruma süresi değişir. Yaz aylarında 6-8 saat kış aylarında 8-12 saat süre içerisinde sabun kullanıma hazır hale gelir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Hatay Defne Sabunu'nun ünü; sabun üretiminde, toprak ve iklim yapısı nedeniyle Hatay yöresinde yaygın olarak ve yüksek kalitede yetişen defne ağacı meyvesinin ustalık içeren yöntemle çıkarılan yağının ve yine Hatay yöresinde üretilen zeytinyağının eski dönemlerden beri kullanılan, maharet gerektiren geleneksel yöntemle sabun haline getirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu itibarla sabun imalat işlemi; Hatay ilinde doğal olarak yetişen Defne meyvesinden elde edilen sabit yağ ile yine Hatay ilinde yetiştirilen zeytin ağaçlarından elde edilen zeytin yağları kullanılarak gerçekleştirilmelidir.

Denetleme:

Hatay Defne Sabununun üretim yönteminde açıklanan özelliklere uygun olarak üretim yapılıp yapılmadığına dair kontroller, T.C. Samandağ Kaymakamlığı koordinatörlüğünde; Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya Ticaret ve Sanayi Odası, Antakya Ticaret Borsası, Defne Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Derneği, Hatay İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, temsilcilerinden oluşacak toplam altı kişilik komisyon tarafından, üretim, pazarlama ve satış dahil olmak üzere sürecin tüm evrelerine yönelik yılda 2 defa düzenli olarak ve ihtiyaç duyulduğunda/şikâyet halinde her zaman yapılır ve sonuçları raporlanır.

Denetim Komisyonu tarafından Hatay Defne Sabunu coğrafi işaretime yönelik yapılacak denetimlerde; imalat işlemlerinin tekrarlanabilir olduğu, işlem içi ve işlem sonrası kontrol kriterlerinin bulunduğu ve bunlara uyulduğu kontrol edilecektir. Coğrafi işareti haksız ve kurallara aykırı kullananlar hakkında gerekli kanuni yollara başvuru, şikâyet, şüphe üzerine ve ihtiyaç duyulduğunda ise her zaman denetim yapar. Denetime ilişkin raporlar T.C. Samandağ Kaymakamlığı tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna her yıl gönderilir.

Denetim Komisyonu ürüne yönelik aşağıdaki hususları denetleyecektir:

1. Girdi Hammaddelerin Uygunluğu: Sabunda kullanılan yağların analizi incelenir. Defne meyve yağının Hatay sınırları içerisinde yetişen defne ağaçlarının meyvelerinden elde edilip edilmediği ve yukarıda belirtilen üretim yöntemi ile üretilip üretilmediği denetlenir.
 - 1.1. Defne yağı analizi: Ekonomi Bakanlığının defne yağı analiz standardı ve fiziksel özellik kontrolü;
 - 1.2. Zeytinyağı analizi: Asit sayısı azami 15 olmalı;
2. Satışa hazır olan sabunun fiziksel ve kimyasal özellikleri incelenir.
 - 2.1. Fiziksel Özellikler:
 - 2.1.1. Renk: koyu krem renginde
 - 2.1.2. Koku: defnenin kendi doğal karakteristik kokusu
 - 2.2. Kimyasal Özellikler:
 - 2.2.1. Serbest Alkali Tayini: en çok % 0,2
 - 2.2.2. Klorürler (NaCl cinsinden), % (m/m): en çok % 2,4 (sabunda kullanılan tuz miktarı kontrol edilir)
 - 2.2.3. Nem tayini: en çok % 29
3. Üretim alanlarının yukarıda belirtilen üretim metotlarına uygun olup olmadığının denetlenmesi.
4. Pazarlama ve Satış: Ambalajlama kriterlerine uyup uymadığının denetlenmesi.